

1

Em dic Ileana Ionescu i vaig néixer fa vint anys a Grivita, un petit poble de la regió de Moldàvia al nord-est de Romania, la regió més pobra del país i, potser, de tot Europa. Una terra inhòspita i salvatge habitada pels llops i els óssos. Tan inhòspita i tan salvatge que quan arriba l'hivern alguns pobles queden incomunicats entre si ja que els camins que els uneixen es converteixen en rius de fang, assequibles, només, pels carros tirats per cavalls. La meva terra és més que bella, és preciosa, tot i que només la retinc des de la llunyana mirada de la nena que allà vaig ser. La meva terra és, a més de preciosa, pobra, la més pobra de totes, i per això mateix vaig haver de seguir el camí del meu germà Georges i anar-me'n amb ell a Bucarest quan només tenia catorze anys. Des d'aleshores no he tornat a trepitjar Grivita ni a veure els meus. Es podria dir que la família al complet només vam conviure el primer any de vida del menut de la casa, el Traian. Tinc, a més del Georges i el Traian, dos germans més, el Burcea i la Lavinia. Ella, a més de la meva germana, és la meva millor amiga. Quan vaig marxar de Grivita el Georges tenia vint anys, el Burcea setze, la Lavinia quinze, el Traian sis i jo, com he dit abans, catorze. Els meus pares es dedicaven a l'agricultura i pasturaven també un petit ramat d'ovelles que ens tocava

munyir a la Lavinia i a mi. Era divertit. Sovint anàvem a Galati, la ciutat més important dels voltants, a vendre al mercat els formatges que feiem a casa i a portar de tant en tant algun anyell al carnisser. Quan això passava, el pare es posava molt content. Vendre un anyell suposava rebre un bon feix de bitllets. Un dia vaig atrevir-me a preguntar que com era que no en criàvem més, que per què no ens compràvem un ramat més gran. El pare em va contestar que com podria mantenir-lo fins que les ovelles ens donessin fruit per vendre, i m'ho va dir com enfadat, així, que com pensava mantenir-lo com si el ramat més gran ja fos un fet i jo n'hagués de tenir cura. M'ho va repetir tres vegades seguides i jo gairebé em vaig posar a plorar. El pare quan s'enfadava pegava. Vaig recordar que érem pobres i em vaig adonar que per deixar de ser-ho també faltaven diners. Per això va marxar el meu germà Georges a Bucarest quan només tenia quinze anys, pels diners. A casa no en teníem, i si no vam arribar mai a passar gana va ser gràcies a la carn que portaven quan anaven a caçar. Conills, llebres, perdius, becades i algun senglar. Els pares m'explicaven que en temps de Ceaucescu, el dictador, la gent dels pobles tenia prohibit caçar, que només tenien dret a caçar els alts mandataris del partit comunista, polítics, amics i ell mateix. Romania era un gran vedat de cacera privat en mans dels més poderosos, i aquells que necessitaven la carn per menjar i no passar gana eren castigats amb la presó si gosaven disparar un sol tret. Malgrat tot, ni el pare ni l'avi no van deixar de caçar ni un sol dels dies que Ceaucescu va governar. Recordo la lluïssor en els ulls de l'avi Nicolai quan ens explicava aque-

lles anècdotes de quan eren a prop de ser enxampats i com s'escapaven dels guàrdies. Crec sincerament que, per a ells, fer-ho furtivament era precisament la part més divertida del joc. L'avi un dia ens va dirigir unes paraules a taula que ho certificaven. Ens va dir que en cas de no patir la necessitat de la carn de la cacera per omplir l'olla, ell hauria anat a la muntanya de totes maneres, que cada vegada que s'emportava una peça que era possessió del dictador se sentia magnificat perquè era la manera de recuperar tot allò que ell ens havia pres. Quan l'avi deia que se sentia magnificat, a mi em feia gràcia la paraula i el to com la pronunciava. Mag-ni-fi-cat. Jo no ho sabia, que Ceausescu ens havia pres res. Jo era petita i no hi entenia, de política, per això quan vaig preguntar que què ens havia robat, el meu germà Georges va donar un cop de puny damunt la taula i va dir que ens havia robat la dignitat. Encara ho vaig entendre menys.

A casa mai no vam arribar a passar gana, però els diners no donaven per a res. Quan la mare anava a comprar sempre arribava queixant-se que no els havia pogut estirar prou. Jo no sabia que els diners es poguessin estirar ni poc ni molt, i per això em vaig guanyar una bona allisada el dia que vaig trencar un bitllet d'un leu¹ intentant-lo estirar. La mare no m'havia pogut comprar els colors que

1. El leu és la moneda oficial romanesa. Malgrat que Romania va ingressar a la Unió Europea l'any 2007, no es preveu que l'euro la desplaçi completament fins al 2014. Hi ha bitllets d'1 leu, de 5, de 10 i de 50 lei. (*Lei* és el plural de *leu*.)

necessitava per fer un treball de l'escola, i com que jo sabia on guardaven els diners vaig intentar estirar el bitllet. Crec recordar que quan va passar això jo no tenia ni deu anys, el Traian encara no existia, i ho recordo prou bé perquè el pare em va fer estirar sobre la seva falda i em va picar amb la corretja. Em vaig fer un fart de plorar, vaig plorar tant que em vaig fer pipí al damunt. Aquell dia vaig encetar la por que encara ara no m'ha deixat. No ho va tornar a fer més. Prou vaig procurar no tornar-lo a fer enfadar i des d'aquell dia només m'ha tocat alguna bufetada. De part de la mare també, ella també en sabia, de picar. La mare vivia en un estat com d'amargura les vint-i-quatre hores del dia, amb els cabells embolicats, sempre dins del mateix mocador i la mateixa bata. Els ulls enfonsats, i la pell de les galtes i de sota el pap esquerdada com si tingués mil anys. La mare era jove, però no ho semblava. Dificilment puc recordar-li una sola rialla. Es deia Maria, com la verge. A casa érem molt d'anar a missa, però jo ja fa temps que vaig deixar de resar. Nosaltres som cristians ortodoxos, que és la religió majoritària al meu país. Recordo especialment aquell dia que em vaig quedar mirant-li la panxa.

Ella em va tornar la mirada i, enmig d'una cosa semblant a un somriure, que més aviat semblava una ganyota, em va dir que aviat tindria un germanet. Jo era molt petita quan va passar això, però me'n recordo perfectament. Aquella era la millor notícia del món i la prova que Déu escoltava les meves pregàries; a la fi deixaria de ser la petita de la casa i passaria a ser la germana gran per a algú. Estava

molt contenta, però no em vaig atrevir a expressar-ho. Jo, quan va passar això que conto, ja vivia amb la por, i per això vaig estar-me de mostrar-me tan contenta per fora com em sentia per dins. A casa feia temps que hi havia més males cares que les que la pobresa ens provocava de costum. No vaig trigar gaire a lligar caps i a fer-ne responsable l'estat de la mare. Vaig començar a entendre converses que havia pescat i a les quals fins llavors no trobava significat, frases com ara «com ens ho farem», «una boca més per alimentar», «no ens en podem fer càrrec», i coses per l'estil. També va començar a sonar amb insistència allò que el Georges deixés l'escola i es busqués una feina. Vaig entendre de cop i volta aquells misteriosos viatges a Galati i als pobles del voltant i aquella dèria que els havia entrat de posar el primogènit a treballar. No, no vaig felicitar la meva mare quan vaig descobrir que portava un nen dintre seu i fins i tot jo mateixa vaig acabar sent còmplice de les seves preocupacions.

Com ens ho fariem amb un més a casa si ja no hi cabíem i els diners no es podien estirar?